عکس‌ها: حسین نقی‌زاده / ایران

چهلمین جشنواره بین‌المللی موسیقی فجر به ایستگاه پایانی رسید

جذابیت آهنگ‌های ایرانی برای آهنگسازان خارجی

گزارش

گروه فرهنگی

چهلمین جشنواره بین‌المللی موسیقی فجر امشب (۲۹ بهمن ۱۴۰۳) با تجلیل از بزرگان موسیقی و معرفی برگزیدگان بخش غیررقابتی و جایزه باربد در تالار وحدت به کار خود پایان می‌دهد.

در آخرین شب از اجراهای این دوره از جشنواره که شامگاه یکشنبه برگزار شد و به بانو سیمین غانم تقدیم شده است، منتخبی از اجراهای موسیقی در ژانرهای بانوان، دستگاهی، نواحی، بین‌الملل، پاپ و... در سالن‌های مختلف پایتخت به اجرا درآمد. همچنین بخش اجراهای خیابانی هم در قالب این جشنواره برگزارشد که با استقبال بسیاری همراه بود.

اما شنبه‌شب ۲۷ بهمن‌ماه در کنار اجراهای مختلف سالن‌های تهران، تالار وحدت شب شلوغی را پشت‌سر گذاشت. کنسرت علی زندوکیلی که جشن تولدی هم به بهانه حضور و اجرایش در این تالار برگزار شد. این خواننده رو به مخاطبانش در سالن گفت: هر بار که به تالار وحدت قدم می‌گذارم برایم عجیب است که در این تالار که اینقدر بزرگ، زیبا، قدمت‌دار و خاص است می‌توانم اجرا کنم. من سال ۸۰ که به این حوزه وارد شدم به عشق این بود که یک روز در این سالن کنسرت بدهم البته نه در زمینه خوانندگی چون من هنرستانی هستم و با نوازنده‌های هنرستان موسیقی کار می‌کردم. خدا را شاکرم که این فرصت را به من داده است تا در این سالن اجرا کنم. حجت‌الاسلام خسروپناه، دبیرکل شورای عالی انقلاب فرهنگی و رائد فریدزاده رئیس سازمان سینمایی از میهمانان ویژه آن بودند.

هنر، ملت‌ها را به هم متصل می‌کند

اما از بخش‌های جذاب جشنواره چهلم موسیقی فجر، بخش بین‌الملل بود که از استقبال خوبی برخوردار شد و مخاطبان بسیاری را با خود همراه کرد. لون توانیان، آهنگساز و نوازنده سازهای بادی از کشور ارمنستان یکی از میهمانان جشنواره چهلم بود که به همراه آرمن آساتوریان نوازنده پیانو، در تالار وحدت به اجرای برنامه پرداخت. او در این اجرا در کنار قطعات محلی فولکلور ارمنی و همچنین موسیقی‌های قرون وسطای ارمنی، قطعاتی از کومیتاس از آهنگسازان بزرگ ارمنستان را هم اجرا کرد.

این نوازنده پیانو درباره جشنواره موسیقی فجر اظهار کرد: برگزاری چنین جشنواره‌ای قابل تحسین است و بسیار خرسندم فرصتی به دست آمد تا بتوانم موسیقی ملی کشورم را اجرا کنم و همیشه گفته‌ام، هنر ملت‌ها را به هم متصل می‌کند و این جشنواره‌ها می‌تواند برای ارتباط ملت‌ها بسیار مؤثر باشد.

توانیان درخصوص اشتراکات موسیقی ایران و ارمنستان بیان کرد: ما از قرون گذشته با ایران همسایه بودیم و هستیم و براین اساس با گذشت این همه سال نمی‌توان تشابهی بین موسیقی ایران و ارمنستان یافت نکرد. باید بگویم علاقه بسیاری به موسیقی ایرانی دارم چرا که موسیقی بسیار عمیقی است و از شنیدن صدای استاد محمدرضا شجریان و همچنین آقای همایون شجریان بسیار لذت می‌برم.

آرمن آساتوریان نوازنده و آهنگساز برجسته پیانو هم در این باره اظهار کرد: از نگاه من جشنواره موسیقی فجر رویداد بسیار خوبی است و باید چنین جشنواره‌هایی وجود داشته باشد. جشنواره موسیقی فجر ۴۰ ساله شده است و بخش بین‌الملل همیشه در این جشنواره حضور و اجرا داشته و از موسیقی ملت‌های مختلف استفاده شده است. بنده طی چندین سال گذشته با آقای دکتر محمد اصفهانی در این جشنواره شرکت داشته‌ام. جالب است بدانید در ارمنستان به همراه آقای لون شب‌های ایران و ارمنستان را اجرا کردیم و آقای لون گروه فولکلور ارمنی را روی صحنه آورد و بنده نیز به واسطه عباس سجادی برای سفارت ایران در ارمنستان دو جشنواره بسیار خوب برای عید نوروز و دهه فجر در سالن اپرای ارمنستان برگزار کردیم.

موسیقی شرق، بیش از موسیقی کلاسیک بر من تأثیر گذاشته است

یوهانوس دورینگ، نوازنده پرکاشن اهل کشور هلند دیگر نوازنده شرکت‌کننده بخش بین‌الملل چهلمین جشنواره موسیقی فجر بود که همراه با دو هموطن خود با همکاری خانم نیوشا بریمانی سرپرست گروه موسیقی نوشه، قطعاتی بی‌کلام را در تالار وحدت به اجرا درآوردند. یوهانوس دورینگ در خصوص فضای کلی جشنواره اظهار کرد: «همیشه از حضور در ایران بسیار خوشحال می‌شوم. مردم مهربان، موسیقی فوق‌العاده، غذاهای عالی و زبان زیبایی که شنیدنش لذت‌بخش است.» این هنرمند ساکن ترکیه، بار دوم است که در جشنواره حاضر می‌شود و پیش از این، سال ۱۳۸۷ در کنار کوروش بابایی، کمانچه‌نواز ایرانی در جشنواره بین‌المللی موسیقی فجر روی صحنه رفته و ۶ سال پیش نیز همراه با خانم نیوشا بریمانی، نوازنده کمانچه در ایران به اجرای برنامه پرداخته است. او در مورد تشکیل این گروه ایرانی- هلندی می‌گوید: «۱۴ سال است که با خانم بریمانی همکاری می‌کنیم. ۱۵ سال پیش، از ایشان برای کنسرتی مشترک در هلند، فرانسه و لندن دعوت کردم و در کنار آن چند آلبوم تولید کردیم و سال‌هاست که همچنان به کار با یکدیگر ادامه می‌دهیم.»

> یوهانوس: نوازندگان بین‌المللی ایرانی مانند حسین علیزاده و کیهان کلهر را خوب می‌شناسم و آثارشان را بارها شنیده‌ام و صدای شجریان برایم نمادی از نفوذ موسیقی و آواز به روح و روان است

یوهانوس که به واسطه مادری اهل استانبول ترکیه و سال‌هاست با موسیقی شرقی آشناست، در مورد شناخت خود از موسیقی این منطقه و مقایسه با موسیقی هلند بیان کرد: «نوازندگان بین‌المللی ایرانی مانند حسین علیزاده و کیهان کلهر را خوب می‌شناسم و آثارشان را بارها شنیده‌ام و صدای شجریان برایم نمادی از نفوذ موسیقی و آواز به روح و روان است. با آینور دوغان، خواننده کرد و آرتور، نوازنده ارمنی - ترک و بسیاری دیگر اجرای مشترک داشته‌ام. من در استانبول بزرگ شدم، بنابراین تأثیر موسیقی ترکی و به‌طور کلی موسیقی شرقی بر من بیشتر از موسیقی غربی بوده است. هلند ساز کوبه‌ای ندارد. طبل، تنبک و دف و این‌طور سازها که عامل اصلی ریتم است، در موسیقی هلند دیده نمی‌شود. روحیه من با موسیقی شرقی پرریتم سازگارتر است. این نوع موسیقی محلی که در ایران یا ترکیه در مراسم مختلف عروسی یا مناسبت‌ها نواخته می‌شود و اغلب با رقص همراه است، در هلند وجود ندارد. موسیقی آنجا کلاسیک است که مجموعه‌های درامز به آن اضافه شده و جز آن فرهنگ موسیقی زیادی وجود ندارد.»

این نوازنده سازهای کوبه‌ای با اشاره به نقش موسیقی به عنوان عاملی برای تبادل فرهنگی بین کشورها، گفت: «موسیقی همیشه یک زبان بین‌المللی بسیار قوی است. وقتی با کسی از طریق موسیقی ارتباط برقرار می‌کنید، حتی اگر زبان مشترکی نداشته باشید، به‌راحتی حال یکدیگر را می‌فهمید. موسیقی چیزی جهانی است و فکر می‌کنم ما نوازندگان، هنگام اجرا با یکدیگر سخن می‌گوییم و شنونده هم بدون هیچ کلامی، وارد این گفت‌وگو می‌شود.»

رئیس سازمان سینمایی:

جشنواره‌های فجر باید با یکدیگر پیوند عمیق‌تری داشته باشند

رائد فریدزاده، رئیس سازمان سینمایی کشور در ششمین شب جشنواره موسیقی فجر در تالار وحدت به تماشای کنسرت علی زندوکیلی نشست. او در حاشیه این اجرا در گفت‌وگو با «ایران» درباره جشنواره موسیقی فجر و تأثیرگذاری موسیقی بر سینما اظهار کرد: جشنواره موسیقی فجر همواره پر از شور و شوق و نشاط بوده و هست و تقارن برگزاری این دوره از جشنواره در اعیاد شعبانیه بر این شور و شوق افزوده است. او در ادامه افزود: همواره بین سینما و موسیقی نسبتی وجود داشته و می‌توان گفت موسیقی صدای وجدان بشر است، براین اساس این شور و شوقی که شاهد بودیم، نویدبخش سال خوشی برای موسیقی خواهد بود. فریدزاده درباره رابطه جشنواره‌های فیلم و موسیقی گفت: به نظرم جشنواره‌های موسیقی و فیلم مکمل یکدیگر هستند. این جشنواره‌ها و نیز سایر جشنواره‌های فجر در سالگرد پیروزی انقلاب اسلامی ایران و در یک بازه زمانی مرتبط برگزار می‌شوند و همین مهم‌ترین نقطه اشتراک آنهاست. رئیس سازمان سینمایی تأکید کرد: در چهار دهه گذشته همواره این جشنواره‌ها بر یکدیگر تأثیر گذاشته‌اند و معتقدم باید پیوند عمیق‌تر و ارگانیک‌تر هم داشته باشند. تا امروز موسیقی یکی از بخش‌های جشنواره فیلم فجر بوده و امیدوارم فیلم هم در جشنواره موسیقی لااقل در بخش ویدیوآرت دیده شود. این مدیر سینمایی تأکید کرد: محصولات فرهنگی باید متناسب با فضای عمومی اقتصاد کشور سنجیده شود و این محصولات اعم از فیلم، موسیقی و هنرهای تجسمی نباید از سبد خانواده‌های ایرانی حذف شوند.

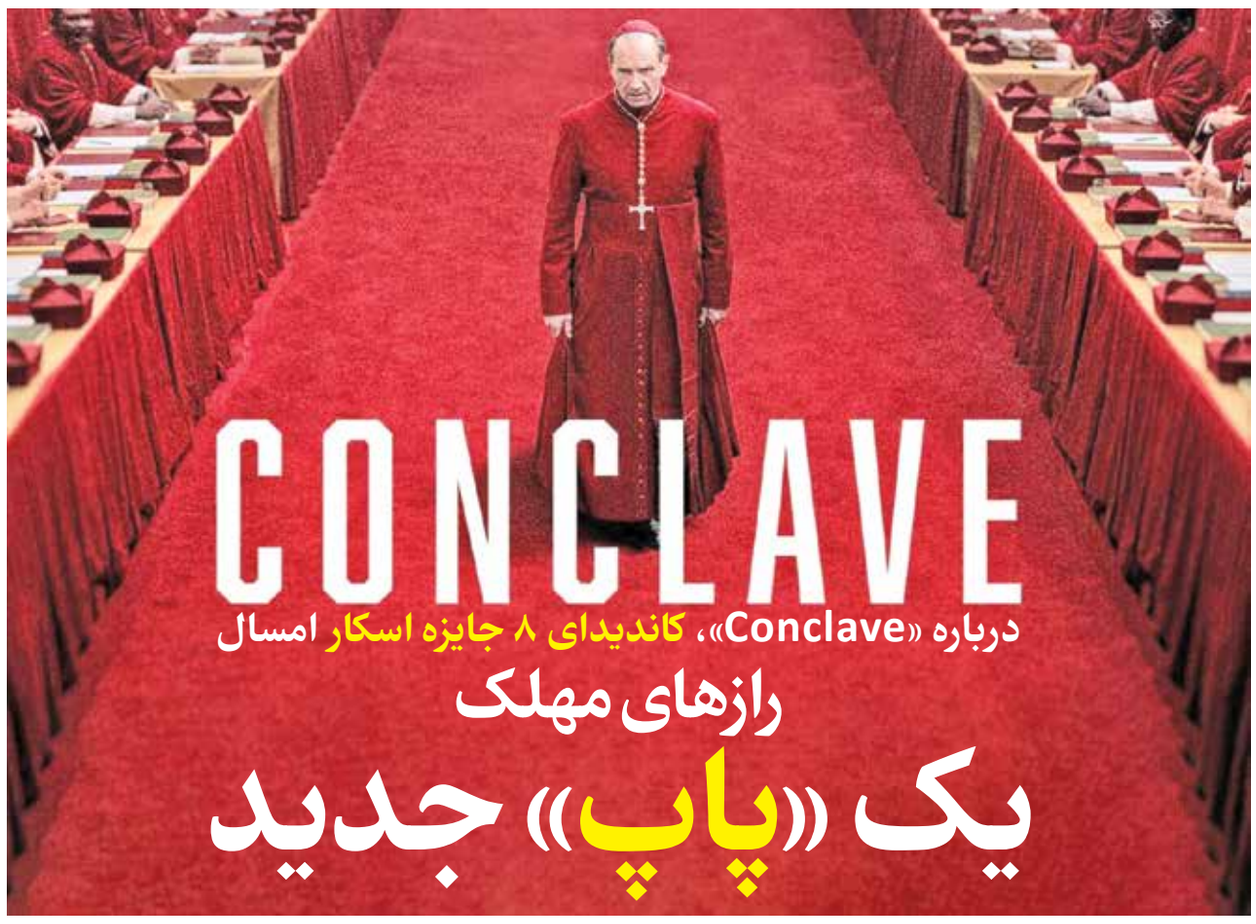

درباره «Conclave»، کاندیدای ۸ جایزه اسکار امسال

رازهای مهلک یک «پاپ» جدید

سینمای جهان

وصال روحانی
روزنامه‌نگار

کاندیداشدن «Conclave» ساخته سیاسی- جنایی اخیر ادوارد برگر، سینماگر زبده اروپایی برای هشت جایزه اسکار امسال به خودی خود نشانگر ارزش‌های موضوعی و کیفی فراوان این فیلم است و از لزوم پرداختن به آن سخن می‌گوید. «Conclave» براساس سناریویی از پیتر استراگان و البته با اقتباس از رمانی با همین نام به قلم رابرت هریس که در سال ۲۰۱۶ به بازار روانه شد، ساخته شده و روند انتخاب یک پاپ جدید را برای کاتولیک‌ها پس از مرگ پاپ قبلی توضیح می‌دهد. جالب اینجاست که وقتی کاراکتر مرکزی ماجرا که یک کاردینال به نام توماس لارنس است (و نقش او را رالف فاینس هنرپیشه قدیمی انگلیسی به بهترین نحو ایفا کرده و به همین سبب نامزد اسکار هم شده است) یک اتاق فکر و کارگروه را برای گزینش پاپ جدید به کار می‌گیرد، متوجه می‌شود که تقریباً تمام نامزدها چه رازهای منفی و بعضاً رسوایی‌های بزرگ و مهلک را در کارنامه خویش دارند و نمی‌داند که چگونه می‌تواند از این مسیر پیچیده عبور و پاپی را انتخاب کند که کم مشکل و سالم‌تر از بقیه باشد و در نهایت خودش هم به درون دردسرها درمی‌غلتد.

شانس‌های بارز «فاینس» و یارانش

«Conclave» با اوصاف فوق اولین مرتبه اکران جهانی‌اش را در ۲۰ شهریور امسال در فستیوال معتبر تلورایدِ امریکا تجربه کرد و از ۱۵ آبان‌ماه در قاره آمریکا و ۱۴ آذرماه در اروپای غربی اکران عمومی شد. این فیلم با نظر مثبت اکثر کارشناسان هنری جهان مواجه شده و از داستان‌پردازی، تصویربرداری، نحوه کارگردانی و مهارت‌های بازیگری هنرپیشه‌های فیلم با تحسین یاد شده است. «Conclave» با بودجه تولید ۳۰ میلیون دلاری‌اش تا این لحظه ۱۸۷ میلیون دلار در سطح جهان فروش داشته و توفیق‌های بسیار محتمل آن در مراسم اسکار امسال (که دوشنبه ۱۳ اسفند برگزار می‌شود) قطعاً بر درآمدهای این اثر سینمایی پرمعنا و رازآلود خواهد افزود. هم انستیتوی فیلم امریکا (AFI) و هم «بورد ملی نقد فیلم» «Conclave» را یکی از ۱۰ فیلم برتر امسال سینمای جهان معرفی کرده‌اند و پیش از نامزد شدنش در ۸ قسمت اسکار، کاندیدای ۶ جایزه گلدن گلوب هم شده بود که یکی از آنها «بهترین سناریو» را برد. این فیلم در گزینش سالانه «Critics Choice» هم برنده دو جایزه شده که یکی از آنها جایزه بهترین «بازی جمعی» (یا «نمایش گروهی») بوده است. این موارد سبب شده کارشناسان به این نتیجه برسند که «Conclave» از مراسم اسکار امسال با صید حداقل دو سه اسکار فارغ خواهد شد و کسب اسکار برترین سناریوی اقتباسی و بهترین بازیگر نقش اول مرد (توسط رالف فاینس) می‌تواند بارزترین آنها باشد. همه این موارد جایگاه ادوارد برگر را در سینمای جهان رفیع‌تر می‌سازد. هنرمندی ۵۵ ساله که زاده شهر وولفسبورگ آلمان است اما برگه تابعیت کشورهای سوئیس و اتریش را هم دارد.

رو شدن نقاط تاریک

در «Conclave» می‌بینیم که مرگ پاپ قبلی که بر اثر سکته قلبی او روی داده، کلیسای کاتولیک را به عکس‌العمل سریع وامی‌دارد و از کالج کاردینال‌ها خواسته می‌شود که برای انتخاب جانشین او وارد میدان عمل شود. هدایت این کالج با توماس لارنس است و پس از مطالعات او چهار نامزد اصلی احراز سمت پاپ مشخص می‌شوند. یکی از آنها الدو بلینی آمریکایی است که مرامی لیبرالی به سبک و سیاق پاپ قبلی دارد و دیگری جاشوا آدی‌یمی نیجریه‌ای که یک محافظه‌کار اجتماعی است. کاندیدای سوم جوزف ترمبلای کانادایی است که یک اصلاح‌طلب در عرصه کلیسای کاتولیک به شمار می‌آید و چهارمی جو فردو تدسکو ایتالیایی که یک سنت‌گرای اصیل است. با این حال هر چه کنکاش‌های لارنس در احوالات این نامزدها بیشتر می‌شود، ایرادات کار آنها و نقاط تاریکی که در زندگی گذشته آنها وجود دارد، فزون‌تر چهره نشان می‌دهد. به عنوان مثال یانوش ووزنیاک که رئیس دفتر پاپ سابق بود، به اطلاع لارنس می‌رساند که پاپ ساعاتی قبل از مرگش از ترمبلای خواسته بود از سمت‌اش استعفا بدهد ولی ترمبلای این ادعا را رد می‌کند. در همین حال بلینی به طرفدارانش می‌گوید تمام نیروی خود را به کار بگیرند تا تدسکو به رهبری کاتولیک‌های جهان انتخاب نشود و لارنس حیرت می‌کند که ونسان بنیتز اسقف اعظم کابل هم که پاپ قبلی نظری بسیار مثبت به او داشت و او را یک سال قبل از مرگش به سمت کاردینالی منصوب کرده بود، خود را بسیار دیر و ساعاتی پیش از شروع پروسه نهایی انتخابات وارد این چرخه می‌کند و خواستار منصوب شدن به عنوان پاپ جدید می‌شود.

> کاندیداشدن «Conclave» ساخته سیاسی- جنایی اخیر ادوارد برگر، سینماگر زبده اروپایی برای هشت جایزه اسکار امسال به خودی خود نشانگر ارزش‌های موضوعی و کیفی فراوان این فیلم است و از لزوم پرداختن به آن سخن می‌گوید

اسلحه‌ای کارآمد

توماس لارنس بعد از رودررو شدن با این مشکلات طی نطقی در محل کالج کاردینال‌ها از کشیش‌های ارشد و اسقف‌ها می‌خواهد به کاندیداهایی که گذشته مخدوش و وضعیت نامطمئنی دارند، رأی ندهند اما این خواسته او به جای تلقی شدن به عنوان یک راهبرد مؤثر اخلاقی حمل بر این می‌شود که خود او هم خواستار عنوان پاپ و در پی این سمت است. پس از دور اول رأی‌گیری، هیچ یک از نامزدها به دوسوم آرا که شرط کسب پیروزی و رسیدن به عنوان پاپ است، دست نمی‌یابند. آرای متخذه «آدی‌یمی» نیجریه‌ای قدری بیش از سایرین است و آرای لیبرال‌ها به نسبت مساوی به بلینی و لارنس (که البته در انتخابات شرکت کرده است) اختصاص می‌یابد. در همین حال ریموند اومالی که دستیار اول لارنس است، مطلع می‌شود که بنیتز با پول اهدایی پاپ قبلی دست به سفر به شهر ژنو سوئیس زده بود تا در یک اجلاس پزشکی شرکت کند. حال آن که این اجلاس به کلی لغو شده و اصلاً برگزار نشده بود. به این ترتیب مدرکی دیگر در مورد ناسره بودن یکی از کاندیداها به دست می‌آید که طبعاً به اسلحه‌ای کارآمد در دست‌های لارنس تبدیل می‌شود.

جدی و در عین حال سرگرم‌کننده

اینکه فرجام این ماجراها چیست و عنوان پاپ به چه کسی می‌رسد، موضوعی است که در ادامه ماجراها مشخص می‌شود و موضوع مهم‌تر این است که منتقدان فیلم و سینما با درصد بالایی و با اهدای نمراتی چشمگیر بر کار تازه ادوارد برگر مهر تأیید زده و آن را ستوده‌اند. از ۳۰۰ منتقد شاخصی که سایت معتبر روتن توماتوز به آنها رجوع کرده، ۹۳ درصد به این فیلم نمره قبولی داده‌اند و در این سایت آمده است: «Conclave» شرحی دقیق بر پیچیدگی‌ها و اوضاع ناملایم کلیسای کاتولیک است و می‌توان به لطف بازی عالی رالف فاینس هم این خدشه‌ها را دید و هم یک اثر هنری سرگرم کننده و دغدغه‌آور را که برای خالقانش اعتبار و برای ناظرانش لذت دیدن یک فیلم باکلاس را فراهم می‌آورد.»

متا کری‌تیک، دیگر سایت بررسی‌کننده آثار جدید سینمایی نیز با رجوع به آرای ۹۰ منتقد مشهور سینما از حداکثر نمره ۱۰۰، نمره ۸۶ را به این فیلم ارزانی داشته و از تنش‌های تماشاگرپسند این فیلم به نیکی یاد کرده است. ریچارد لاوسون، سینمایی‌نویس نشریه ونیتی فیر آمریکا نیز در نقد خود متذکر شده است: «دستاورد ویژه Conclave این است که هم دشواری‌ها و اوضاع تیره کلیسای کاتولیک را مقابل چشم‌ها می‌گذارد و هم برخی شاخصه‌های افراطی و غریب حاکم بر آنجا را. به این ترتیب فیلم برگر هم نشانه‌هایی از بزرگ بودن را دربر دارد و بی‌نهایت جدی است و هم المان سرگرم‌کنندگی‌اش را هرگز از دست نمی‌دهد.» منهولا دارگیس از نیویورک تایمز هم در نقد خود پیرامون این فیلم آورده است: «نگاه سازندگان Conclave نسبت به کلیسای کاتولیک بی‌شباهت به نگرش کلی هالیوود به صنعت سینما و برخی محصولات و هنرمندان خود نیست و در هر دو مورد بی‌رحمی از در و دیوار این دیدگاه‌ها می‌بارد.

مشخصات فیلم

- عنوان: «Conclave»
- کارگردان: ادوارد برگر
- سناریست: پیتر استراگان
- بازیگران: رالف فاینس، استنلی توچی، جان لیتگو، سرجیو کاستلیتو، ایزابلا روسه‌لینی، برایان اف اوبیرن، کارلوس دیز، توماس لوبیی و لوسی‌ین مساماتی
- مدیر فیلمبرداری: استفانی فونتن
- تدوینگر: نیک امرسون
- موسیقی متن: وولکر برتلمن
- تهیه کنندگان: تسا را س، جولی‌یت هوول، مایکل جکمن و آلیس داوسون
- کمپانی‌های تولید و توزیع کننده: فیلم نیشن و بلک بی‌یر یوکی
- هزینه تولید: ۳۰ میلیون دلار
- میزان فروش: ۱۸۷ میلیون دلار

خلق همزمان دو احساس کاملاً متضاد

پیتر دبروژ یکی از منتقدان ارشد نشریه مرجع واریه‌تی نیز «Conclave» را این گونه نقد کرده است: «این فیلم اکثر باورهای قبلی درباره بزرگان کلیسای کاتولیک و به واقع کل واتیکان را واژگون کرده و با روندی برعکس گذشته دست به خلق دو احساس متضاد در بینندگان خود زده است. یکی از آنها باور اعتبار و قدرت کلیسای کاتولیک و تقویت باورهای مذهبی است و دیگری دور زدن همین نگرش‌ها. این چنین است که بیننده‌ها هرگز نمی‌فهمند پس از دیدن این فیلم چطور با کلیسای کاتولیک طرف شوند و پس از افشا شدن این همه تخلف در ساختار این کلیسا و در مرام و زندگی اسقف‌ها و کاردینال‌ها چطور به آنها اطمینان کنند.» شاید مهم‌ترین حرف را در ارتباط با این فیلم الکساندر پین زده باشد. این سینماگر ۶۴ ساله و ساختارشکن آمریکایی که کارهای تحسین‌شده‌ای همچون «سایدویز»، «درباره اشمید»، «وابستگان» و «نبراسکا» را تقدیم هنر سینما کرده و فیلم سال ۲۰۲۳ وی به نام «برجای مانده‌ها» نیز چشم‌های بسیاری را به سوی او کشید و یک جایزه اسکار را به دست آورد، درباره Conclave گفته است: «این یکی از بهترین آثار امسال سینمای جهان به معنای مطلق کلمه است. ادوارد برگر استعداد غریبی در ساخت آثاری دارد که هرگز حس و حال فیلم بودن را از دست نمی‌دهند اما چنان جدی‌اند که گاهی فراموش می‌کنید این فقط یک فیلم است و به ترس می‌افتید و از مناسبات حاکم بر جهان دوری می‌جویید. خلق همزمان این گونه احساس‌های دوگانه و کاملاً متضاد کار هر کسی نیست و فقط از امثال برگر برمی‌آید.»